

CZU 349.6 : 341.24

OCROTIREA APEI PRIN PRISMA REGLEMENTĂRILOR NORMATIVE INTERNAȚIONALE

Marcel BOȘCANEANU,

doctorand, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

Asigurarea necesarului de apă se înscrie în rândul problemelor majore, acute și dificil de rezolvat ale civilizației contemporane. Analizând mai multe date fundamentale ce privește protecția apelor, subliniem ideea că fiecare cetățean, fiecare stat de pe mapamond trebuie să devină un militant conștient în lupta împotriva poluării. Acest lucru nu ar fi posibil în secolul XXI fără globalizarea relațiilor internaționale, impuse de necesitatea stringentă a coordonării eforturilor tuturor statelor pentru atingerea intereselor supreme ale comunității internaționale, inclusiv prin protecția apelor.

În prezentul articol ne propunem o caracterizare retrospectivă a principalelor documente internaționale din domeniul protecției apelor contra poluării, de asemenea, enunțarea unor ajustări ale cadrului legal național la standardele internaționale și europene existente.

Cuvinte-cheie: reglementări normative, convenții și acorduri internaționale, racordarea legislației naționale, protecția apelor.

NORMATIVE REGULATIONS RELATING TO INTERNATIONAL PROTECTION OF WATER

Marcel BOȘCANEANU,

PhD student, Academy „Ștefan cel Mare” of MIA

Water demand falls among major problems, acute and difficult task of contemporary civilization. Analyzing several fundamental data concerning the protection of waters, emphasize that every idea, every citizen of the world state must become conscious in a militant fight pollution. This would not be possible without the globalization in the 21st century international relations, necessitated by the need for stringent coordination efforts of all states for the attainment of the supreme interests of the community international, including through the protection of waters.

In this article we propose a major retrospective of characterization international documents in the field of the protection of the waters against pollution, also making some adjustments to the national legal framework to international standards and existing European.

Keywords: normative regulations, conventions and international agreements, connection of national legislation, protection of waters.

Introducere. Republica Moldova fiind subiect al relațiilor de drept internațional, este parte la un șir de convenții și acorduri internaționale bilaterale și multilaterale din domeniul protecției apelor. Urmărind crearea unui cadru juridic adecvat relațiilor sociale existente, statul nostru a aderat la un șir de convenții internaționale din domeniul ocrotirii mediului, în special protecția apelor, printre care: Declarația de la Stockholm asupra mediului uman (4 – 11 iunie 1972); Carta Africană a Drepturilor Omului și Popoarelor, adoptată la Nairobi (Kenya), la data de 26 iunie 1981; Convenția privind evaluarea impactului asupra mediului în-

conjurător în context transfrontalier (Espoo, 25 februarie 1991) ratificat de RM prin Hotărârea Parlamentului RM nr. 1546-XII din 23.06.1993; Convenția privind protecția și utilizarea cursurilor de apă transfrontaliere și a lacurilor internaționale (Helsinki, 17.03.1992) ratificat de RM prin Hotărârea Parlamentului RM nr. 1546-XII din 23.06.1993; Convenția privind cooperarea pentru protecția și utilizarea durabilă a fluviului Dunărea (Sofia, 29.06.1994) ratificat de RM prin Hotărârea Parlamentului RM nr. 323-XIV din 17.03.1999; Convenția privind accesul la informație, justiție și participarea publicului la adoptarea deciziilor în

domeniul mediului (Aarhus, 25 iunie 1998) ratificat de RM prin Hotărîrea Parlamentului RM nr. 346-XIV din 07.04.1999; Protocolul privind Apa și sănătatea, semnat de Republica Moldova la 20 martie 2000, devenit Parte la 15 decembrie 2005 datorită ratificării acestuia de către Parlamentul RM prin Legea nr. 207 din 29.07.2005; Acordul privind utilizarea rațională și protecția fluviului Nistru dintre Republica Moldova și Ucraina, semnat la Roma, în data de 29 noiembrie 2012, aprobat prin Hotărîrea Guvernului RM nr.42 din 15 ianuarie 2013.

Metode aplicate și materiale utilizate. Urmărind scopul obținerii rezultatelor utile, am decis să recurgem la un șir de metode de cercetare eficiente după caracterul și natura lor, acestea fiind: metoda istorică, metoda logică, metoda analizei, metoda sintezei, metoda sistemică și metoda comparativă.

Rezultate obținute și discuții. Republica Moldova fiind semnatară a unui șir de Convenții internaționale cu privire la protecția mediului unde face parte și protecția apelor este obligată să asigure executarea și respectarea anumitor cerințe ce țin de protecția mediului la nivel internațional, inclusiv renovarea și perfectarea legislației ecologice. Însă, trebuie să recunoaștem că actualitatea unui studiu a reglementărilor normative internaționale privind protecția apelor este determinată de stringența problemelor inerente pe care le întâmpină Republica Moldova în procesul de implementare a convențiilor internaționale pe care le-a ratificat.

Totodată, actualitatea studiului derivă și din contextul mondial; or, provocările cu care se confruntă astăzi omenirea în condițiile globalizării care se efectuează cu pași rapizi, creșterea continuă a necesității de producere și de utilizare a resurselor naturale, prejudiciile aduse mediului nu se lasă mult așteptate.

Documentele internaționale acordă atenție sporită ocrotirii mediului, în speci-

al unul din factorii săi, apele. Primul pas al comunității internaționale în vederea elaborării unui șir de acte în acest domeniu constituie textul Declarației de la Stockholm asupra mediului uman (4 – 11 iunie 1972) [11]. Principiul 1 al Declarației stabilește, că omul are dreptul fundamental la libertate, egalitate și condiții de viață satisfăcătoare, într-un mediu a cărui calitate să-i permită să trăiască în demnitate și bunăstare. Principiile 4 și 9 ale Declarației de la Stockholm evocă mijloace aflate la dispoziția publicului pentru a-și asuma, în deplină cunoștință de cauză, responsabilitatea sa față de mediu, iar principiul 20 se referă la încurajarea și favorizarea în toate țările a liberei circulații a informațiilor.

Un important act internațional menit să ocrotească mediul, îl constituie Carta Africană a Drepturilor Omului și Popoarelor (26 iunie 1981, Algeria) [4], în care se face referință la un mediu satisfăcător, favorabil pentru dezvoltarea umană, iar art. 24 proclamă, că toate popoarele au dreptul la un mediu satisfăcător și global, propice dezvoltării lor.

Prevederi asemănătoare se regăsesc și în textul Convenției privind evaluarea impactului asupra mediului înconjurător în context transfrontalier (Espoo, 25 februarie 1991) [7].

Astfel, potrivit Convenției adoptate la Espoo se determină mecanismul aplicabil, necesar pentru a evalua impactul activităților desfășurate asupra mediului, cuprinzând în textul ei un șir de acțiuni care urmează a fi întreprinse de către statele-părți în scopul îndeplinirii obiectivului Convenției, și anume: implementarea conceptului de evaluare a impactului asupra mediului. La fel, Convenția reglementează drepturile și îndatoririle statelor părți în ceea ce privește efectele transfrontaliere ale diferitelor activități și fixează proceduri ce prevăd asigurarea luării în considerare a factorilor de mediu în procesul decizional.

Deci, reieșind din cele expuse *supra*,

determinăm că scopul principal de aplicare a acestei Convenții îl reprezintă promovarea conceptului de „dezvoltare durabilă”, potrivit căruia mediul înconjurător trebuie să fie rezervat nu doar pentru generațiile existente, dar și pentru cele viitoare. În această ordine de idei, evaluarea impactului asupra mediului reprezintă un deziderat pentru comunitatea internațională. Or, fiecare activitate economică de producere, care presupune un impact asupra mediului, trebuie să fie evaluată; anume în asemenea mod se poate ajunge la evitarea riscurilor existente pentru mediu și la anticiparea unor eventuale pagube [15, p.23].

La 17 martie 1992, la Helsinki, Finlanda, a fost adoptată în cadrul Comisiei Economice pentru Europa a Organizației Națiunilor Unite – Convenția de la Helsinki [8] și a intrat în vigoare la 6 octombrie 1996. Astfel, scopul Convenției constă în asigurarea unui cadru legal și organizatoric pentru cooperarea regională în domeniul resurselor de apă transfrontiere (râuri, lacuri și ape subterane), iar obiectivul principal al Convenției este întărirea măsurilor locale, naționale și regionale de protejare și asigurare a utilizării durabile și ecologice a apelor transfrontiere de suprafață și subterane. Aceasta se va realiza prin măsuri adecvate pentru:

- a preveni, a controla și a reduce poluările apelor care pot cauza impact transfrontier;
- a asigura că apele transfrontiere sunt utilizate în scopul gospodăririi raționale și sigure din punct de vedere ecologic, conservării resurselor de apă și protecției mediului;
- a evalua impactul asupra mediului, a elabora planurile pentru situații excepționale, a stabili criteriile de calitate a apei și a minimiza riscul de poluare accidentală a resurselor de apă;
- a asigura conservarea și, unde este necesar, restaurarea ecosistemelor.

Urmare a ratificării Convenției privind

evaluarea impactului asupra mediului înconjurător în context transfrontalier la nivel național au fost adoptate două legi, care sunt incidente procedurii de evaluare a impactului asupra mediului:

- Legea privind expertiza ecologică, nr.851 din 29.05.1996;
- Legea privind evaluarea impactului asupra mediului, nr.86 din 29.05.2014.

La fel, a fost emis un ordin al ministrului Mediului nr.9 din 10 februarie 2015 cu privire la implementarea capitolului III al Legii nr.86 din 29 mai 2014 privind evaluarea impactului asupra mediului.

Ulterior, pe arena internațională a fost adoptată o normă ce are menirea de a ocroti unul din cele mai mari fluvii ale Europei – Dunărea. Dunărea este al doilea fluviu al Europei, după Volga, și al treilea ca importanță economică, după Rin și Volga.

Adesea denumită „marea diagonală a Europei”, Dunărea drenează depresiunile Panonică și Pontică, ambele înconjurate de masive hercinice, alpine, carpatice, dinarice și balcanice, traversând în drumul său 4 capitale – Viena, Bratislava, Budapesta, Belgrad și 10 state europene:

Germania, Austria, Slovacia, Ungaria, Croatia, Iugoslavia, România, Bulgaria, Republica Moldova și Ucraina [15, p. 68].

În ultimul deceniu al secolului trecut a fost constatată degradare calitativă a apei în fluviul Dunăre. Pe măsura creșterii aportului depoluanti, starea ecologică a fluviului s-a înrăutățit treptat în cursul lui mijlociu și inferior. Astfel, în scopul protecției mediului ambiant în bazinul Dunării, pe 29 iunie 1994, la Sofia (Bulgaria), a fost adoptată Convenția privind cooperarea pentru protecția și utilizarea durabilă a fluviului Dunărea [9].

Scopul aplicării Convenției privind cooperarea pentru protecția și utilizarea durabilă a fluviului Dunărea din 29 iunie 1994 constă în realizarea unei îmbunătățiri de durată și a unei protecții a fluviului Dunărea și a

apelor din bazinul său hidrografic, în special în context transfrontalier și pentru o gospodărire durabilă a apei, luând în considerare interesele statelor dunărene în domeniul utilizării apei și, în același timp, contribuind la protecția mediului marin al Mării Negre.

Obiectul acestei Convenții îl reprezintă, în special, următoarele activități planificate sau în curs de realizare, în măsura în care acestea produc sau pot produce impacturi transfrontaliere:

- a) evacuarea apelor uzate;
- b) activități și măsuri planificate în domeniul amenajărilor hidrotehnice, în special regularizări, controlul scurgerii și al nivelului de stocare a cursurilor de apă, controlul inundațiilor și îndepărtarea pericolului de îngheț, precum și efectul instalațiilor, situate în sau în afara cursului de apă, asupra regimului hidraulic;
- c) alte activități și măsuri planificate, în scopul utilizării apei, cum ar fi: hidroenergia, transferul și captarea apei;
- d) exploatarea construcțiilor hidrotehnice existente, de exemplu, acumulări, hidrocentrale, măsuri pentru prevenirea impactului ecologic incluzând: deteriorarea condițiilor hidrologice, eroziuni, surpări, inundații și transportul sedimentelor; măsuri pentru protecția ecosistemelor;
- e) manipularea substanțelor periculoase pentru apă și prevenirea accidentelor.

Grație impactului geografic de extindere a fluviului Dunărea și, prin urmare, a importanței sale internaționale atât în plan economic, cât și în plan social, a făcut să existe un alt tratat important, la care Republica Moldova este parte, care are ca obiect protecția și utilizarea durabilă a fluviului Dunărea: Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind cooperarea pentru protecția și utilizarea durabilă a apelor Prutului și Dunării, semnat pe 28 iunie 2010, la Chișinău [1]. Scopul acestui acord este stabilirea cadrului juridic al colaborării

părților contractante în vederea protecției și utilizării durabile a resurselor de apă, exploatarea Nodului hidrotehnic Stânca-Costești de pe râul Prut, construirea și exploatarea altor lucrări hidrotehnice, cât și a condițiilor organizatorice, instituționale și economice ce formează cadrul pentru cooperarea economică, științifică și tehnică a părților contractante în domeniul de aplicare a acordului.

Precum am menționat anterior, prin Hotărârea Parlamentului nr. 323-XIV din 17 martie 1999, Republica Moldova a devenit partea Convenția privind cooperarea pentru protecția și utilizarea durabilă a fluviului Dunărea (Convenția pentru protecția fluviului Dunărea), iar acest fapt a contribuit la apariția Legii privind plata pentru poluarea mediului, nr. 1540 din 25.02.1998 și a Legii apelor, nr. 272 din 23.12.2011.

Un alt act internațional important menit să ocrotească mediul în special resursele acvative este Convenția de la Aarhus [10]. La 25 iunie 1998 Convenția a fost semnată de 39 de state din Uniunea Europeană și a intrat în vigoare la 30 octombrie 2001. Republica Moldova a fost prima care a ratificat Convenția, la 7 aprilie 1999.

Elaborarea și promovarea Convenției privind accesul la informație, justiție și participarea publicului la adoptarea deciziilor în domeniul mediului – Convenția de la Aarhus – a constituit un progres enorm în vederea dezvoltării bazei juridice internaționale în domeniu [3, p. 25].

Astfel, considerăm că deși drepturile apărute de către Convenția de la Aarhus erau în principiu cunoscute comunității internaționale, acestea aveau însă un caracter declarativ și erau interpretate limitativ, ținându-se cont de obiectul actului în care erau consemnate.

În acest sens, era necesară instituirea unei reglementări comune tuturor domeniilor care vizează mediul, prin care să se fortifice dreptul de acces la informație, dreptul

de participare la luarea deciziilor, precum și accesul la justiție, ceea ce nu este mai puțin important în cazul în care se încalcă unul dintre drepturile enunțate în Convenție.

Scopul aplicării Convenției de la Aarhus este prevăzut în art.1 alacesteia.

Astfel, art.1 stipulează că pentru a contribui la protejarea drepturilororicărei persoane din generațiile actuale și viitoare de a trăi într-unmediu adecvat sănătății și bunăstării sale, fiecare parte va garantadrepturile privind accesul la informație, participarea publicului laluaarea deciziilor și accesul la justiție în probleme de mediu, conformprevederilor acestei Convenții.

În acest sens, menționăm că principalul scop al Convenției îl reprezintă protejarea drepturilor oricărei persoane din generațiile prezente sau viitoare de a trăi într-un mediu adecvat, urmărind totodatăgaran-tarea drepturilor protejate de aceasta de către fiecare dinstatele-părți.

Scopul aplicării Convenției poate fi perceput prin referirea la următoareleobiective:

1) asigurarea pentru reprezentanții publicului a unui acces maideschis la informația privind mediul pe care o dețin autoritățile publice, sporind astfel gradul deschiderii și răspunderii

autorităților statului;

2) oferirea către cetățeni a posibilității de a-și expune opinia șiîngrijorarea față de problemele ecologice și asigurarea evidenței-respective a acestora de către persoanele responsabilepentru luarea deciziilor;

3) oferirea către public a accesului la procedurile de examinarea cauzelor privind încălcarea drepturilor lor la informație și-participare la luarea deciziilor, iar, în unele cazuri, oferireaposibilităților de a înainta acțiuni în cazurile de încălcare alegislației de mediu cu caracter mai general.

Ratificând Convenția de la Aarhus, Republica Moldova și-a asumatangajamentele

să respecte și să îndeplinească prevederile acestuiinstrument internațional. Republica Moldova a recunoscutcă toată informația referitoare la mediu este informație deinteres public, de aceea trebuie să fie accesibilă. Acest fapt va permiteoamenilor să participe mai activ la procesul de protecție a mediului și sănătății lor, iar pentru implementarea mecanismelor de asigurare acestui drept gradul de răspundere a autorităților de stat pentru deciziilelor crește.

Cu referire la informația ecologică, această limitare a legii contravineatât Constituției, cât și Convenției de la Aarhus, de aceea nutrebuie luată în considerare.

Totodată, este foarte plauzibil că Guvernul Republicii Moldova a elaborat proiectul Legii privind accesul publicului la informațiaprivind mediul, ceea ce face să elimine această limitare șiîn art.3 în calitate de solicitant la informație prevede orice persoană fizicăindiferent de cetățenie, naționalitate sau domiciliu; la fel, includeîn această categorie și persoanele juridice, indiferent de locul în caresunt înregistrate sau în care se află centrul efectiv al activității lor[16].

Reieșind din cele expuse mai sus, apreciem că, în pofida cadruluiilegal existent, precum și a legilor care urmează să fie adoptate, RepublicaMoldova întâmpină greutăți în ceea ce privește implementareaeficientă a Convenției de la Aarhus.

La 17 iunie 1999 la cea de-a treia Conferință ministerială privind protecția mediului și sănătății (Londra, 1999), a fost negociat ca dezvoltare a Convenției CEE ONU privind protecția și utilizarea cursurilor de apă transfrontiere și a lacurilor internaționale (Helsinki, 1992), a fost adoptat Protocolul privind Apa și Sănătatea [14]. El a intrat în vigoare la 4 august 2005, fiind primul instrument legal de prevenire și control al bolilor asociate cu apa prin îmbunătățirea și armonizarea aprovizionării cu apă și managementul acesteia. La moment el are 26

părți, inclusiv și Republica Moldova. Țara noastră la recunoscut ca o linie directoare în dezvoltarea unui mecanism integrat și efectiv de management al resurselor de apă în baza principiilor accesului echitabil, incluziunii și solidarității.

Un document important pentru protecția zonelor umede de importanță internațională este și Acordul privind utilizarea rațională și protecția fluviului Nistru dintre Republica Moldova și Ucraina[2]. Printre domeniile de colaborare sunt incluse măsurile de protecție și restabilire a diversității biologice, protecția și utilizarea durabilă a resurselor biologice acvatice și a ecosistemelor zonelor umede.

Acesta este primul acord de așa fel din spațiul post-sovietic: el extinde în mod semnificativ mecanismele existente de cooperare și ale tuturor sectoarelor economiei, care au un rol important în gestionarea resurselor de apă comune și protecția lor. Acțiunea Acordului se extinde asupra bazinului râului Nistru, inclusiv asupra apelor de suprafață și subterane aferente, în limitele teritoriilor Republicii Moldova și Ucrainei și se aplică la utilizarea apelor bazinului râului Nistru. Sarcinile prevăzute în document includ:

- dezvoltarea utilizării apei, bazate pe principiul protecției și utilizării durabile a resurselor de apă, a altor resurse naturale și a ecosistemelor bazinului râului Nistru;
- diminuarea semnificativă a nivelului de poluare a apelor bazinului râului Nistru și, respectiv, a Mării Negre;
- prevenirea degradării și restabilirea ecosistemelor, precum și conservarea biodiversității în bazinul râului Nistru;
- prevenirea și diminuarea consecințelor impactului nociv al apelor provocat de factori naturali și antropogeni.

De asemenea, se reglementează schimbul de informații relevante, participarea publicului și cooperarea în situațiile excepționale.

Semnarea acestui Acord și implementarea lui, evidențiază următoarele beneficii:

- va fi stopată degradarea resurselor de apă a râului Nistru prin aplicarea de către Părți a măsurilor incluse în Acord.

- va fi creat cadrul legislativ de gestionare a bazinului, conform cerințelor internaționale, care va influența pozitiv luarea și coordonarea deciziilor referitor la aplicarea măsurilor de îmbunătățire a stării ecologice din bazin, ceea ce lipsește în prevederile Acordului din 1994, care se referă doar la utilizarea apelor de frontieră fără măsuri de protecție a resurselor biologice și a ecosistemelor acvatice.

- va fi pusă în aplicare Convenția de la Helsinki privind protecția și utilizarea cursurilor de apă transfrontaliere și a lacurilor internaționale, care prevede încheierea unor acorduri speciale și crearea organismelor comune de gestionare, ceea ce va face posibil onorarea obligațiilor față de această convenție și față de alte convenții internaționale la care sunt Parte atât Republica Moldova cât și Ucraina.

- această abordare oferă implementarea Directivei UE privind apa, care este în prezent o prioritate pentru aplicare de către Republica Moldova, ca parte a unui plan de cooperare între Republica Moldova și UE.

- încheierea Acordului menționat, ca instrument obligatoriu, va permite Republicii Moldova și Ucrainei atragerea finanțării internaționale pentru rezolvarea problemelor specifice în bazinul râului Nistru.

Analizând legislația națională privind ocrotirea mediului, resurselor acvatice, constatăm că rolul principal în sistemul actelor normative de acest gen cu certitudine îl are legea fundamentală a Republicii Moldova – Constituția. Potrivit Constituției[6]art. 4, alin. (1) dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului,

cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte; alin. (2) dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Art. 8 al Constituției, alin. (1) Republica Moldovese obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional, alin. (2) intrarea în vigoare a unui tratat internațional conținând dispoziții contrare Constituției va trebui precedată de o revizuire a acesteia.

Astfel, în conformitate cu art. 37 al Constituției, fiecare om are dreptul la un mediu înconjurător neprimejdios din punct de vedere ecologic pentru viață și sănătate, precum și la produse alimentare și obiecte de uz casnic inofensive. Statul garantează fiecărui om dreptul la accesul liber și la răspândirea informațiilor veridice privitoare la starea mediului natural, la condițiile de viață și de muncă, la calitatea produselor alimentare și a obiectelor de uz casnic. Tănuirea sau falsificarea informațiilor despre factorii ce sînt în detrimentul sănătății oamenilor se interzice prin lege. Persoanele fizice și juridice răspund pentru daunele pricinuite sănătății și avutului unei persoane ca urmare a unor contravenții ecologice. Iar potrivit art. 54, în Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului. Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și dem-

nității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției. Art. 59 stabilește că protecția mediului înconjurător constituie o obligație a fiecărui cetățean [6].

Pe plan național legiuitorul Republicii Moldova a adoptat un șir de norme care aveau menirea de a ocroti mediul împreună cu toți factorii săi (apa, aerul, solul etc.). Unul din actele legislative care stabilește în mod expres protecția mediului înconjurător îl constituie Legea privind protecția mediului înconjurător [12]. Această lege constituie cadrul juridic de bază pentru elaborarea actelor normative speciale și instrucțiunilor în probleme aparte din domeniul protecției mediului în scopul asigurării fiecărui om a dreptului la un mediu sănătos și estetic plăcut.

Alt act legislativ care stabilește în mod expres protecția apelor îl constituie Legea apelor a Republicii Moldova [13], potrivit capitolului V din respectiva lege protecția apelor presupune: interzicerea poluării apei, cerințele privind deversarea substanțelor periculoase, obiectivele de mediu pentru ape, cerințele de epurare a apelor uzate în localitățile urbane, cerințele de epurare a apelor uzate în localitățile rurale, reglementarea deversării apei uzate, condițiile autorizăției de mediu pentru folosința specială a apei care implică deversarea apei uzate, prevenirea poluării din activități agricole, evacuarea apei de drenaj de pe teren.

Un rol deosebit în sistemul actelor normative privind ocrotirea mediului inclusiv a apelor îl are Codul penal al Republicii Moldova [5], care în Capitolul IX al Părții speciale, intitulat „Infracțiuni ecologice”, prevede următoarele infracțiuni: încălcarea regulilor de circulație a substanțelor, materialelor și deșeurilor radioactive, bacteriologice sau toxice (art. 224 CP); tănuirea de date sau prezentarea intenționată de date autentice despre poluarea mediului (art. 225 CP); neîndeplinirea obligațiilor de lichida-

re a consecințelor încălcărilor ecologice (art. 226 CP); încălcarea cerințelor de protecție a subsolului (art. 228 CP); poluarea apei (art. 229 CP); îndeletnicirea ilegală cu pescuitul, vînatul sau cu alte exploatări ale apelor (art. 234 CP); Încălcarea regimului de administrare și protecție a fondului ariilor naturale protejate de stat (art. 235CP).

Totodată, norme penale menite să ocrotească mediul, inclusiv resursele de apă segănesc și în alte capitole ale Codului penal. De exemplu: Capitolul I „Infrațiuni contra păcii și securității omenirii, infrațiuni de război”, ecocidul (art. 136 CP).

Concluzii. Aderarea Republicii Moldova la un șir de acte juridice internaționale, regionale a contribuit enorm la revizuirea cadrului legal autohton din domeniul ocrotirii mediului și apelor în special. Astfel, un pas important în prevenirea poluării apei îl constituie aderarea Republicii Moldova la Convenții, Protocoale etc. și ratificarea lor. Convenții ce au menirea de a ajusta cadrulul legal național la standardele europene, în special prin încadrarea unor fapte infracționale noi din segmentul dat, elaborarea unor noi acte normativ-legislative speciale ce protejează nemijlocit apa și nu în ultimul rând adoptarea unui șir de strategii-concepte (de exemplu strategia de mediu pentru anii 2014-2023 etc.).

Prin ratificarea convențiilor Republicii Moldova își asumă angajamentele să respecte și să îndeplinească prevederile lor. Acest fapt va permite oamenilor să participe mai activ la procesul de protecție a mediului și sănătății lor, iar pentru implementarea mecanismelor de asigurare a acestui drept, gradul de răspundere a autorităților de stat pentru deciziile crește.

Reieșind din cele expuse mai sus, apreciem că Republica Moldova prin legislația sa națională completează din punct de vedere juridic cadrul legal internațional care reglementează răspunderea civilă, de mediu, pe-

nală pentru daunele aduse mediului, apei etc.

Astfel, s-a ajuns la următoarea concluzie: pentru Republica Moldova problemele de mediu privind protecția apelor din râuri și fluviu prezintă o provocare și necesită politici și măsuri de protecție, situațiile vulnerabile ale apelor din râuri fiind obiect de discuție la diverse foruri naționale și internaționale.

În vederea realizării politicii statului, legislația națională a fost și continuă să fie racordată la acquis-ul UE, Republica Moldova aderând și în continuare la Convenții privind cooperarea pentru protecția și utilizarea durabilă a râurilor, fluviilor, apelor potabile și nu în ultimul rând protecția și utilizarea cursurilor de apă transfrontaliere și a lacurilor internaționale.

Referințe bibliografice:

1. Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind cooperarea pentru protecția și utilizarea durabilă a apelor Prutului și Dunării, semnat la Chișinău la 28 iunie 2010, aprobat prin Hotărîrea Guvernului RM nr.734 din 11 august 2010.
2. Acordul privind utilizarea rațională și protecția fluviului Nistru dintre Republica Moldova și Ucraina, semnat la Roma la 29 noiembrie 2012, aprobat prin Hotărîrea Guvernului RM nr.42 din 15 ianuarie 2013.
3. Bran F., Ecologie generală și protecția mediului. București: Editura A.S.E., 2000.
4. Carta Africană a Drepturilor Omului și Popoarelor, adoptată la Nairobi (Kenya), la 26 iunie 1981, care a intrat în vigoare la data de 21 octombrie 1986.
5. Codul penal al Republicii Moldova. Nr. 985 din 18.04.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 13.09.2002, nr. 128-129.
6. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 18.08.1994, nr. 1.

7. Convenția privind evaluarea impactului asupra mediului înconjurător în context transfrontalier (Espoo, 25 februarie 1991) ratificat de RM prin Hotărârea Parlamentului RM nr. 1546-XII din 23.06.1993.
8. Convenția de la Helsinki, adoptată la Helsinki, Finlanda, la 17 martie 1992 (Republica Moldova a aderat la 4 ianuarie 1994, ratificată prin Hotărârea Parlamentului RM Nr. 1546-XII din 23.06.1993).
9. Convenția privind cooperarea pentru protecția și utilizarea durabilă a fluviului Dunărea, adoptată la Sofia pe 29 iunie 1994 (ratificată prin Hotărârea Parlamentului RM Nr. 323-XIV din 17.03.1999).
10. Convenția privind accesul la informație, justiție și participarea publicului la adoptarea deciziilor în domeniul mediului (Aarhus, 25 iunie 1998) ratificat de RM prin Hotărârea Parlamentului RM nr. 346-XIV din 07.04.1999.
11. Declarația de la Stockholm asupra mediului uman (4 – 11 iunie 1972).
12. Legea Republicii Moldova privind protecția mediului înconjurător. Nr.1515 din 16.06.1993. Publicat: 01.10.1993 în Monitorul Parlamentului Republicii Moldova nr.10.
13. Legea Republicii Moldova a apelor. Nr.272 din 23.12.2011. Publicat: 26.04.2012 în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.81.
14. Protocolul privind Apa și sănătatea, semnat de Republica Moldova la 20 martie 2000, devenit Parte la 15 decembrie 2005 datorită ratificării acestuia de către Parlamentul RM prin Legea nr. 207 din 29.07.2005.
15. Zamfir N., Rusu S. Ghid privind implementarea unor convenții internaționale din domeniul mediului în Legislația Republicii Moldova, USM, 2017.
16. <http://www.justice.gov.md/file/Centrul%20de%20armonizare%20a%20legislatiei/Baza%20de%20date/Materiale%202016/Acte/NPNAL2016/PHG%20privind%20accesul%20publicului%20la%20informatia%20de%20mediu/proiect.pdf>(accesat 08.10.2018).

Despre autori:

Marcel BOȘCANEANU,
*doctorand, Academia „Ștefan cel Mare”
a MAI al Republicii Moldova
e-mail: marcel842002@mail.ru,
tel. 079993182*

About authors:

Marcel BOȘCANEANU,
*PhD student, Academy „Ștefan cel Mare”
of MIA of the Republic of Moldova
e-mail: marcel842002@mail.ru
tel. 079993182*